

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Надежда Найденова Христова,
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий”,
Исторически факултет,

за научната и преподавателска дейност на
доц. д-р Ивайла Любомирова Попова,
участник в конкурса за академичната длъжност „професор”
по професионално направление 2.2. История и археология, Средновековна
история (Европейският Югоизток, видян от Запада),
обявен от Софийския университет „Св. Климент Охридски”, Исторически
факултет, катедра „Стара история, тракология и средновековна история”
в „Държавен вестник”, бр. 50 от 15.06.2018 г.

1. Данни за конкурса

При обявяването на настоящия конкурс за академичната длъжност „професор” са спазени всички законови срокове и процедури. Единствен участник в конкурса е доц. д-р Ивайла Любомирова Попова.

2. Данни за кандидата

Доц. д-р Ивайла Любомирова Попова завършва Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ през 1995 г. като магистър по история и със специализация в катедра „История на Византия и балканските народи”. От 1995 г. е редовен докторант в Института по балканистика при БАН, като приключва обучението си с дисертация на тема „Византийски интелектуалци в културата на Италия – втората половина на XIV в. – началото на XV в.“, защитена през 2001 г. От 1998 г. е асистент по история на средновековна Европа, история на Византия и средновековна история и култура на Балканите в Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”. От 2006 г. е доцент в катедра „Стара история, тракология и средновековна история” към Историческия факултет на Софийския университет. От пълната и прецизно изготвена документация е видно, че, като кандидат за академичната длъжност

„професор”, доц. Ивайла Попова отговаря на условията, определени в Закона за развитие на академичния състав и Правилника на СУ за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности: притежава образователната и научна степен „доктор” по научната специалност, по която е обявен настоящият конкурс, заема академичната длъжност „доцент”, участва в конкурса с достатъчно на брой стойностни научни публикации, преподавателската ѝ дейност е с насоченост, отговаряща на профила на конкурса.

3. Научноизследователска дейност и научни приноси

С оглед на нормативно ограничения обем на становището ще се опитам да очертая някои от основните постижения на доц. Попова като изследовател. Представената от нея научна продукция е по тематиката на обявения конкурс и включва монографията „Средновековните Балкани през погледа на европейски пътешественици (XIV–XV в.)” (издание на Кирило-Методиевския научен център към БАН, София, 2018) и 29 статии и студии.

Книгата на доц. Попова представлява обобщено проучване на сведенията за Балканите на европейски пътешественици от XIV–XV в., представители на различни социални и професионални групи на западноевропейското общество: благородници, рицари, духовници, търговци, юристи, кондотиери, пътуващи като поклонници, дипломати, търговци, авантюристи. Изследването съдържа четири глави, част, в която са представени накратко биографиите на авторите, чиито текстове са преведени и анализирани, приложение с информация за основните трудности по маршрутите, следвани от пътешествениците, увод, заключение, списък на използваната литература и извори. В първата глава на монографията, на базата на изворовия материал, умело са проследени обичайните поклоннически маршрути по крайбрежието и през вътрешността на Балканите, представени са познанията на

западноевропейците за географията, историята, природните дадености на полуострова, акцентирано е върху интересни и поднасящи ценна информация сведения на пътешественици за местното население, за запазили се археологически забележителности от периода на Античността и Средновековието. Във втората глава на монографичното изследване са представени сведенията на пътешественици и поклонници за градската мрежа в отделни региони на Балканите, за етническия облик и архитектурния силует на балканските градове, за формите на управление и самоуправление, както и за последиците от османското завоевание. Третата глава е посветена на представянето на информацията от анализирания извори относно запазената християнска храмова мрежа и светините и мощите, съхранявани в църкви и манастири, разгледани са сведенията на пътешествениците за религиозната принадлежност на местното население. В четвъртата глава на монографията си доц. Попова изследва друг аспект на информацията, съдържаща се в използваните текстове, като представя очертаната от авторите етническа, езикова и конфесионална картина на Балканите, включваща и един нов елемент – османските завоеватели. В заключението синтезирано е оценено значението на съдържащата се в текстовете на пътешествениците информация за изграждането на по-пълна и точна представа за историята на Балканите през разглеждания период. Основният принос на монографията се състои в превода и анализа на подбраните текстове – пътеписи, итинерари, поклоннически книги, мемоари, лични писма и др. на 35 западноевропейски пътешественици и поклонници от XIV и XV век, които минават покрай западното крайбрежие на Балканите или през вътрешността на полуострова. В голямата си част това са непознати или слабо познати за българския читател извори, но са използвани и някои добре известни като тези на Бертрандон де ла Брокиер, Перо Тафур, Ханс Шилтбергер, Кристофоро Буонделмонти.

Представените от доц. Попова статии и студии бих обособила в няколко тематични кръга. В значителната част от тях (12 от общо 29, като две са на английски език) е анализирана информацията за Балканите, поднесена в текстове на германски и италиански пътешественици и поклонници, преминали по различни маршрути през периода XIII – края на XV в. Представени са интересните им и ценни наблюдения за географията и природата на Балканите, за архитектурни забележителности в някои балкански градове, за историята на полуострова и новата политическа ситуация – османското владичество, армията, въоръжението, религията на завоевателите, готовността на балканското население да се включи в евентуални европейски кръстоносни инициативи, умело са очертани представите и познанията на образования ренесансов човек от Запада за историята, географията, етнографията, митологията и класическата древност на Балканите, за езиковата и религиозна принадлежност на местното население. Приносният характер на този кръг от изследвания (всички публикувани в престижни сборници и периодични издания) се състои във въвеждането за пръв път в научно обръщение в българската историография на текстове на автори като Бернард фон Брайденбах, Мариано ди Нани от Сиена, Габриеле Каподилиста, Санто Браска, Конрад Грюнемберг, Феликс Фабри, Пиетро Казола, Вилхелм фон Болдензеле, Лудолф фон Зюдхайм, Анселм Адорно, Роберто да Сансеверино, Йос ван Гистеле и др., както и в предоставянето по този начин на нова и ценна информация за историята на Балканите през XIII–XV в.

Към втори тематичен кръг бих отнесла три статии, които представят впечатленията на западни пътешественици и поклонници от пребиваването им в конкретни балкански градове като Атина, Модон (Метони) и Рагуза. Трети тематичен кръг е очертан от изследвания, в които са анализирани сведенията на западноевропейци за запазили се в различни региони на Балканите антични паметници, християнски храмове и свети мощи и

реликви. Ценна информация предоставят и няколко статии, проучващи личността и дейността на Енеа Силвио Пиколомини (папа Пий II) и по-специално инициативите и плановете му, засягащи Балканите.

Представената от доц. Попова научна продукция е на високо професионално равнище, като за това принос имат и специализациите ѝ в престижни научни центрове като Института по византистична история към Университета в Мюнхен – Германия, Центъра за ренесансови изследвания към Харвардския университет във Флоренция – Италия, Института по византистична и неогречистика към Университета в Кьолн – Германия.

Доказателство за развитието на доц. Попова като изследовател са изявите ѝ на 8 международни и 9 национални научни форума за периода от хабилитацията ѝ насам, както и участието ѝ в 6 университетски проекта и в два проекта, финансирани от фонд „Научни изследвания” към МОН.

Академичното израстване на доц. Попова е видно и от представената справка за цитиранията на нейни научни трудове в страната и в чужбина: 26 установени по традиционен начин от автора цитирания в публикации на наши и чуждестранни автори; 2 цитирания в Web of Science Clarivate Analytics; 18 цитирания в CEEOL; 1 публикация, индексирана в EBSCO и 8 публикации индексирани в CEEOL.

4. Преподавателска работа

Пред студенти от Историческия факултет на Софийския университет доц. Попова чете основни и специализиращи курсове по тематиката на конкурса (Средновековна обща история; Византия – Италия. Интелектуални взаимодействия през епохата на Ренесанса; Ренесансовото папство и Балканите; Балканите между Изтока и Запада през XIV – XV в. и др.). Отличната професионална и езикова подготовка на кандидатката и задълбочените ѝ научни изследвания са основание да ѝ бъде поверено ръководството на няколко магистърски програми: „Средновековното общество – идеология, политика и култура” (2011–2012);

„Средиземноморски култури и цивилизации: Античност и Средновековие” (2012–2015); „Античност и Средновековие” (от 2016 г. насам).

Отличен атестат за високия професионализъм на доц. Попова като преподавател и научен ръководител е фактът, че тя е подготвила трима докторанти, които успешно са защитили дисертациите си, и продължава да работи с още двама. Смятам, че преподавателската дейност на доц. Попова изцяло съответства на профила на обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „професор” и следва да получи максимално висока оценка.

Заключение

Публикационната активност на доц. Йвайла Любомирова Попова, като обем, тематична насоченост и качество, доказаното ѝ научно израстване, както и демонстрираната ангажираност като преподавател и научен ръководител ми дават пълното основание убедено да препоръчам на уважаемото научно жури да ѝ присъди академичната длъжност „професор” по професионално направление 2.2. История и археология, Средновековна история (Европейският Югоизток, видян от Запада).

20 ноември 2018 г.

.....
(доц. д-р Надежда Христова)